

forbundet for kunst og kultur

Uttalelser fra Creos landsmøte 2022

Innhold

	Innledning	3
1.	Kulturpolitikk	4
	Kulturinstitusjonene – ryggraden i vårt kunst- og kulturliv	4
	Forsvarets Musikk	5
	Det frie feltet	6
	Kirken	6
	Kunstneres - og kulturarbeideres levekår	7
	Åndsverkloven	7
	Kultureksport og digitale plattformer	8
	Styrk scenetekniske yrker, scenekunsthøgskolefaglige yrker og produksjonsapparat	8
	Moderne kulturuttrykk, kulturell arv og håndverkstradisjoner	9
2.	Kultur for barn og unge	10
	Sats på kulturskolelærerne	10
	Styrk det lokale kulturlivet	12
	Styrk produksjonsleddene i den kulturelle skolesekken	12
	Dansekonsten og Nasjonalballetten	13
3.	Klima- og naturkrisen	14
4.	#metoo – fortsatt like aktuelt	15
5.	Mangfold – en organisatorisk og kulturell ressurs	16
6.	Internasjonal solidaritet og kunstnerisk ytringsfrihet	17
	Kunstnerisk samarbeid	17
	Krigen mot Ukraina	18
	Palestina	19
	Internasjonalt senter for kunstnerisk ytringsfrihet	19
	Antifascisme	20

Uttalelser fra Creos landsmøte 2022

Creos politiske uttalelser fra landsmøtet 2022 har hovedvekt på kulturpolitiske saker, men berører også etiske spørsmål i kulturlivet og de store, internasjonale spørsmålene verden må løse de neste tiårene. Uttalelsene tar utgangspunkt i Creos sin rolle og posisjon i kulturlivet og fagbevegelsen, med de ambisjoner forbundet vil jobbe for i neste landsmøteperiode.

Flere av uttalelsene handler om store politiske spørsmål som Creos ikke kan løse alene. Det trengs handling fra våre politikere, både nasjonalt og internasjonalt, for å løse de enorme utfordringene klimakrisen gir eller å øke det internasjonale presset mot Russlands krigføring i Ukraina. Men Creos og kulturlivet har også en selvstendig rolle og ansvar for å implementere de store politiske spørsmålene i sitt arbeid. Saker som klima, internasjonal solidaritet, #Metoo og mangfold er viktige for storsamfunnet, men også i kulturlivet og for Creos medlemmer. Creos har som ambisjon å styrke kompetansen innen alle disse områdene, slik at hele organisasjonen blir bedre rustet til å inkludere politiske og etiske vurderinger i politiske prosesser og driften av forbundet.

1. Kulturpolitikk

Creo mener at de nasjonale målene for kulturpolitikken blant annet bør være demokrati, rettferdighet og mangfold. Dette er abstrakte mål som i den praktiske politikken må fylles med innhold. Et aktivt og mangfoldig kunst- og kulturliv er viktig for å gi den enkeltes liv et rikere og mer fullverdig innhold. Kultur har en verdi i seg selv og for seg selv og bidrar til verdiskapning, kompetanse, læring, helse og toleranse. Alle må gis tilgang til kunstopplevelser og kulturaktiviteter. Dette sikres best gjennom offentlig finansiering og gode og forutsigbare tilskuddsordninger. Kulturen er en vesentlig del av det offentlige ordskiftet, og både enkeltkunstnere, frie kunstnergrupper og kulturinstitusjonene spiller en sentral rolle for debatt, demokrati, ytringsfrihet og meningsdannelse.

Her i landet har vi en kulturlov (Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd), vedtatt i august 2007. Lovens formål er å sikre at det fremmes og legges til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet, slik at alle kan få mulighet til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk. Skal lovens formål kunne oppfylles, må vi ha gode innholdsleverandører, og disse må gis fornuftige og forutsigbare rammevilkår.

Med fremveksten av populisme, polarisering i en tid hvor vestlige demokratier er under press, mener vi at staten må **styrke** og ikke svekke sitt ansvar for kunst og kultur – som en betydelig samfunnsarena for refleksjon og meningsbygging.

Kultur og kulturaktiviteter utfolder seg der mennesker bor og lever sine liv, i det enkelte lokalsamfunn. Å styrke det lokale kulturlivet, den frivillige innsatsen og samarbeidet mellom profesjonelle og frivillige aktører vil bidra til et mer likeverdig tilbud i små og store lokalsamfunn.

Kulturinstitusjonene – ryggraden i vårt kunst- og kulturliv

Mye av kunstproduksjonen og kunstuttrykkene blir muliggjort på og ved våre institusjoner. Den Norske Opera & Ballett, våre profesjonelle orkestre og blåseensembler, våre teatre, faste scener og museer, Den norske kirke, Forsvarets Musikk og andre kunstinstitusjoner er ryggraden i vårt kunst- og kulturliv. De sikrer en kontinuerlig kunstproduksjon av meget høy kvalitet og en mulighet for noen av våre kunstnere til faste og forutsigbare arbeidsforhold. I tillegg er våre institusjoner

viktige bidragsytere i å opprettholde et fritt og mangfoldig kulturliv gjennom sine mange samarbeid med det «frie feltet», gjennom å engasjere vikarer, solister og gjestende kunstnere, og gjennom å bestille og uroppføre verk av norske kunstnere. På denne måten spiller institusjonsøkonomien en stadig større rolle også for det «frie feltet». En god økonomi med reell lønns- og priskompensasjon, vil være en forutsetning for å sikre at den generelle veksten i faste kostnader ikke går utover institusjonenes tilbud til publikum, samarbeidet med selvstendige kompanier, aktører og enkeltkunstnere.

Forsvarets Musikk

På oppdrag fra staten forvalter og formidler Forsvarets musikk (FMUS) en sentral del av Norges musikkhistorie samt den militære kulturarv og tradisjon. FMUS skal samtidig utgjøre et bindeledd mellom Forsvaret og sivilsamfunnet gjennom en bred og variert anlagt konsertaktivitet og som en viktig del av Norges totale kulturelle infrastruktur. Dette er FMUS sin samfunnsrolle. FMUS skal også bidra til ivaretagelse og videreutvikling av militær profesjonsidentitet og profesjonskultur.

FMUS besitter i dag meget høy faglig kvalitet, men denne kvaliteten er svakt forankret og beskrevet i Forsvarsdepartementet og i Forsvaret. Forsvarsdepartementet og Forsvaret som eier har gjennom 200 år i svært liten grad uttrykt noen faglig ambisjon eller forståelse for hvordan kulturinstitusjonen FMUS skal forvaltes på en god måte, med unntak av St meld 19 (1992 – 1993) Om Forsvarsmusikken og meld. St. 33 Kultur å forsvare (2008 – 2009).

Mangelen på økonomisk og faglig prioritering gjør at virksomheten verken drives i tråd med de politiske føringene som er beskrevet gjennom stortingsmeldinger eller i henhold til sektoransvarsprinsippet i Staten. Creos landsmøte ser at FMUS gis svært liten mulighet for å utnytte sitt fulle potensiale som kulturinstitusjon i dagens forvaltningsmodell med gjentakende nedleggingsforslag, interne endringsprosesser, og uforutsigbare og stadig dårligere økonomiske vilkår.

Creos landsmøte krever derfor at FMUS tas ut av Forsvaret og etableres som et statlig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter under FD, med oppstart i 2024/25. Dette innebærer at institusjonen over tid forsterkes musikkfaglig og administrativt. Dette er i tråd med tidligere anbefalinger gitt i St meld 33 (2008-2009) Kultur å Forsvare, og med føringene i St. Meld. 8 (2018- 2019) Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida, og ambisjonen om kulturinstitusjoner «av ypperste kvalitet».

Det frie feltet

«Det frie feltet» er en betydelig bidragsyter innenfor kunstproduksjon i sterk vekst. Ensemble, kompanier kunstnere og utøvere i dette feltet bidrar til sjangerbredde og kunstnerisk nyskaping. I rollen som sine egne managere og produsenter er mange av disse i en krevende arbeidssituasjon med stor økonomisk usikkerhet. Det trengs rammevilkår som ikke bare gjør det mulig for disse å leve av anstendige honorarer, men også gjør det mulig å få betalt for produksjonskostnader og mange timer med administrasjon.

Aktører og ensemble i dette viktige kulturområdet må sikres en større forutsigbarhet i sitt virke. Ved å tilby disse langsiktige rammevilkår, vil ressursutnyttelsen kunne bedres – med mer og bedre kunst og kultur som resultat. Flere og mer langvarige kunstnerstipend vil også bidra til å styrke kunstnerøkonomien, og bidra til mer mangfold i kunstverdenen. Det må sørges for at bevilgningene til de frie kunstfeltene økes, slik at de gir reelt rom for å produsere kunst og kultur av høy kvalitet både regionalt og sentralt. Kunstnere og frilansere må få riktig betalt, også for produksjon og administrasjon.

Det bør utredes nye ordninger for å få finansiert drift, infrastruktur og å lønne produsenter. Arrangørstøtten og gjestespillstøtten bør styrkes slik at arrangører kan ta større deler av utgiftene til turné. Det må utredes og vedtas statsbudsjett-finansierte driftsfinansieringsordninger eller andre ordninger som ivaretar etablerte scenekunst- og dansekompanier med høy kunstnerisk kvalitet over tid, uten at dette går på bekostning av nye kunstnerskap.

Kirken

Den norske kirke er nå en fristilt folkekirke. Kirken har vært og vil fortsatt være en viktig del av vår kulturelle grunnmur. Det er gjennom sin kulturaktivitet at kirken når bredest. Oppslutningen rundt kirkekonsserter og andre kulturarrangementer i kirken er stor, og i mange lokalsamfunn er kirken den største kulturaktøren. Derfor er det viktig at staten fortsatt er bevisst på kirken som kulturaktør. Den kirkelige finansiering av egen kultur er sårbar i konkurranse med øvrige oppgaver i kirken. For at kirken skal kunne ta ansvar for sin egen kulturaktivitet, må det legges til rette for dette gjennom offentlige rammebevilgninger som gjør det mulig å opprettholde bemanning og grunnleggende funksjoner i tillegg til at det bevilges fullgodt til kirke-musikk og andre kulturelle aktiviteter. Et godt kulturliv i kirken innebærer også å skape arbeidsplasser for mange frilansere. Norsk kulturråd har fortsatt et stort ansvar for kirkemusikken gjennom ulike ordninger.

Kunstneres - og kulturarbeideres levekår

Skal kunsten være fri, må kunstneren ha rammevilkår som gjør dette mulig. Mens kunstnerne opplevde en realvekst i kunstnerisk inntekt i perioden 1993 til 2006, er det en realnedgang i kunstnerisk inntekt fra 2006 til i dag. Det må derfor arbeides for å styrke kunstnernes levekår, og det må legges til rette for at flere kunstnere og kulturarbeidere kan leve av kunsten og få betalt for sine prestasjoner. Arbeidet med å utrede og forbedre de sosiale ordninger for selvstendig næringsdrivende må derfor prioriteres høyt.

Mange kunstnere er helt eller delvis selvstendig næringsdrivende og har ikke rett til sykepenger de første 16 dagene av en sykmeldingsperiode, og deretter får de ikke mer enn 80 prosent av sykepengegrunnlaget. Frivillig tilleggforsikring er oftest for dyr for denne gruppen. Folketrygdloven må derfor endres slik at selvstendig næringsdrivende kunstnere får rett til 100 prosent sykepengedekning fra første sykedag.

Muligheten til å omgå arbeidsgiveransvaret må strammes inn. Det må sikres at den som i realiteten bestemmer hvordan arbeidet skal utføres, har plikter og rettigheter som arbeidsgiver. Dette gjøres gjennom å endre arbeidsmiljøloven. De som nå drar på turné med den kulturelle skolesekken, de som blir engasjert ved teatrene og i NRK og andre medier må i framtiden engasjeres som arbeidstakere og ikke som oppdragstakere.

Kunstnernes næringsinntekter gir ikke rett til dagpenger under arbeidsløshet. Å fastsette normal arbeidstid og tid i arbeid under delvis arbeidsløshet er også et problem for mange kunstnere. Folketrygdloven må derfor endres slik at kunstnere i langt større grad enn i dag får rett til dagpenger i arbeids- eller oppdragsløse perioder.

Skuespiller- og dansealliansen har vist seg som en solid og viktig institusjon som må videreføres som en permanent ordning. Vår utredning om en Musikerallianse må nå følges opp med bevilgninger over statsbudsjettet.

Åndsverkloven

Åndsverkloven er vår viktigste kulturlov. Arbeidet med å sikre at rettighetshavere får betalt for bruk av sine åndsverk må være en prioritert oppgave framover. Opphavsretten må styrkes, slik at velfungerende betalingsystemer for de skapende og

utøvende kunstnerne sikres, og samtidig sikrer mest mulig individuell betaling.

Det må utvikles vederlagssystemer i de feltene og for de kunstnergruppene der slike systemer ikke finnes. Som f.eks i det frie scenekunstheltet, DKS og i nye digitaliseringsområder. Kunnskapen om åndsverksloven og opphavsretten må styrkes hos kunstnerne og i fagfeltene, for å ivareta opphavsretten når den settes under press.

Kultureksport og digitale plattformer

Norsk kultur når stadig nye markeder utenfor landets grenser. Det må legges ytterligere til rette for økt eksport og for å styrke norsk kulturlivs muligheter internasjonalt. Utenriksdepartementets budsjettpost for utenlandssatsing må derfor styrkes. Budsjettposten er siden 2013 blitt systematisk redusert. Nivået på bevilgningene i 2013 må derfor være referansepunktet.

Ny teknologi gir nye muligheter for kulturelle uttrykk og formidling. Det må satses på kulturell innovasjon og tilrettelegging for overgang til nye plattformer og formater. En teknologinøytral åndsverkslov vil være et godt verktøy i dette arbeidet, både for å sikre brukerne god og lovlig tilgang til de forskjellige kulturuttrykkene, og for å sikre kunstnerne et rimelig vederlag for bruken av sine prestasjoner. Det trengs en mer demokratisk modell for å sikre en rettferdig fordeling av midlene i strømmeøkonomien. Store multinasjonale selskaper som Youtube og Spotify må både bli mer åpne og transparente, og sørge for at skapere og utøvere av åndsverk kan tjene penger på sitt arbeid.

Arbeidet med digital formidling av kunst, kultur og litteratur må styrkes, og det må legges til rette for utvikling av dataspillteknologi til underholdning, læring og kulturformidling.

Det er viktig å beholde NRK som en reklamefri allmennkringkaster med god distriktsprofil, og med en sterk satsing på norskproduserte programmer, serier og dokumentarer.

Styrk scenetekniske yrker, scenekunsthaglige yrker og produksjonsapparat

Creo har siden 2014 tatt ansvaret for fagorganisering av lyd, lys, AV – og sceneteknikere på spillesteder og i scenetekniske virksomheter. Arbeidet har vært møysommelig ledet av Creo-teknikere og tillitsvalgte, i tett samarbeid med

forbundsledelsen og administrasjonen. Dette har gitt resultater. Creos håndtering av koronapandemien, der nedstengingene rammet den scenetekniske bransjen hardt, har styrket forbundets posisjon og Creo har stor tillit både blant egne medlemmer, i kulturlivet, i partssamarbeidet med Virke og i virksomhetene. Ikke minst har Creo vært proaktive gjennom å ta initiativ til fagskoleutdanning for scenetekniske yrker og opprettelse av tariffavtale. Dette gir Creo et unikt utgangspunkt når sektoren sammen skal løfte blikket for å gjøre de store, positive endringene for både teknikere, arbeidsgivere og kulturlivet. Teknikerutvalgets arbeid med tariffprosess, oppbyggingen av tillitsvalgtapparat og etablering av faglig sammenslutning, er viktige erfaringer å bygge på, når Creo ønsker nye medlemsgrupper velkommen i organisasjonen.

I tillegg til organisering av scenetekniske yrker, har Creo lyktes i satsingen på fagorganisering fra yrkene rundt eller bak scenen. Arrangementsansvarlige, produsenter eller andre produksjons – og støttefunksjoner, opplever ofte dårlige arbeidsforhold med uklare tilknytningsforhold, lange arbeidsdager og lav lønn. Creo skal derfor fortsette det viktige arbeidet med å fagorganisere disse yrkesgruppene, der flere ansettelser, arbeidsplassklubber, tillitsvalgte og tariffavtaler, er sentrale mål. Creo skal bidra til å synliggjøre behovet for og utvikle helhetlige høyere utdannelse innen scenekunst i Norge. Dette med tanke på profesjonalisering av fagfeltene i scenekunsten, fremtidige kulturarbeidsplasser og potensiell medlemsutvikling.

Moderne kulturuttrykk, kulturell arv og håndverkstradisjoner

Vi skal legge til rette for moderne kulturuttrykk og ta vare på vår kulturelle arv, både den materielle og immaterielle. Håndverkstradisjoner og musikalske uttrykk fra vår historie skal ikke gå tapt. Kulturminner og kulturmiljøer har betydning for folks identitet, og trivsel og er en viktig del av kulturarven.

Formidlingen og utviklingen av folkemusikk, kirkemusikk, tradisjonsdans og tradisjons-håndverk må styrkes, og det må legges til rette for digital formidling av kulturarven. Formidling, vern og utvikling av urbefolkningens og andre minoriteters kulturuttrykk, kulturelle arv og håndverkstradisjoner bør vies særskilt oppmerksomhet.

De små og verneverdige håndverksfagene må sikres og gis rammevilkår som gjør det mulig å utvikle solide og bærekraftige fagmiljø. Norge må ta ansvar for sin del av verdensarven, blant annet gjennom å oppfylle våre forpliktelser i Unesco-konvensjonen om immateriell kulturarv.

2. Kultur for barn og unge

Creo er opptatt av at barn og unge skal møte et helhetlig oppvekstmiljø. En helhetlig skolehverdag og et mangfold av kulturaktiviteter i oppvekstmiljøet, skolen, kulturskolen og frivilligheten må gi rom for elevenes skaperkraft, slik at barn og unge skal møte ulike kunstarter som grunnlag for egen dannelse.

Skolen har en viktig rolle som formidler av kunnskap, ferdigheter og verdier knyttet til kunst og kultur. Kulturell kompetanse kommer til å ha stor betydning for framtidens arbeidsliv, næringsliv og samfunnsliv. Vi mener det må arbeides for å øke skoleverkets kompetanse innenfor estetikk, kunst og kultur, og at alle de humanistiske fagene framover må betraktes som en sentral del av grunnutdanningen og verdsettes høyere og styrkes ytterligere i hele utdanningsløpet. For oss er det viktig å påpeke at det humanistiske perspektivet, der dannelsesbegrepet står i sentrum, innarbeides så tidlig som mulig. Vi vil her forstå dannelsesbegrepet som en livslang utviklingsprosess, der ferdigheter og kompetanser på de åndelige, kulturelle og sosiale områdene står sentralt. I denne konteksten blir også skole-, barnehage- og lærerutdanningspolitikken viktig.

Alle må gis tilgang til kunstopplevelser og kulturaktiviteter, ikke minst gjelder dette barn og unge. Dette sikres best gjennom offentlig finansiering og gode og forutsigbare finansieringsordninger. Kulturen er en vesentlig del av det offentlige ordskiftet, og både enkeltkunstnere, frie kunstnergrupper og kulturinstitusjonene spiller en sentral rolle for debatt, demokrati, ytringsfrihet og meningsdannelse.

Sats på kulturskolelærerne

Et bidrag til å styrke kompetansen i estetiske fag i grunnskolen, og samtidig arbeide mot en mer koordinert kultur- og utdanningspolitikk, kan være å benytte den kompetansen som kommunenes kulturskolelærere har. Derfor må kulturskolelærere tilbys tilrettelagt PPU-utdanning, blant annet gjennom etter- og videreutdanningsstrategien «Kompetanse for kvalitet». Læreplanverket for grunnskolen appellerer til et samarbeid mellom grunnskolene og kulturskolen i fagene musikk, og kunst og håndverk. Kulturskolens lærere kan være en viktig ressurs for grunnskolens undervisning gjennom f.eks. felles prosjekter og bidra til å styrke kunst- og kulturoppfølgingen i grunnskolen.

Det må derfor innføres kompetansekrav for å undervise i musikk, og i kunst- og håndverk, på samme nivå som for andre fag, dvs minimum 60 studiepoeng på

ungdomstrinnet og minimum 30 studiepoeng på trinnene 1 til 7. Kulturskolen skal ledes av en kulturskolerektor med kompetanse til å undervise i kulturskolen, så vel som lederkompetanse. Creo vil også jobbe for at kulturskolerektorene må få et kvalitetsmessig godt tilbud om økt kompetanse for å kunne løse sitt oppdrag i å lede kulturskolene.

Grunnskolefagene musikk og kunst- og håndverk må bli fag som elevene kan komme opp i til eksamen i 10. klasse i grunnopplæringen. Timetallet i fagene musikk og kunst- og håndverk må økes i grunnopplæringen. Det må igjen bli obligatorisk i lærerutdanningen med minst ett emne i praktisk-estetiske fag. Skoleverkets kompetanse innenfor estetikk, kunst og kultur må styrkes og prioriteres.

Vi vil også påpeke at de praktiske og estetiske fagene byr på kunst- og kulturuttrykk som vekker og forsterker følelser, og fremkaller både refleksjon og spontanitet hos elevene. Disse fagene fremmer en vesentlig læringsvilje- og motivasjon. Elevene gis en viktig mulighet til å utfolde sin fantasi og kreativitet gjennom å praktisk mestre uttrykksformer som litteratur, musikk, drama, multimedia, foto, visuell kunst, film, språk, dans og design. Dette forsterker også deres evne til å kommunisere forståelse og faglige ferdigheter og bidrar til en kunnskapsbygging som tar utgangspunkt i elevenes egenart og mestring. For å styrke barn og unges mulighet til deltagelse i slike aktiviteter skal Creo arbeide for å gjeninnføre et gratis kulturskoetilbud til elevene på 1-4. trinn, i tilknytning til skole og/eller SFO og AKS.

Creo mener at elever som får erfare mestring vil oppleve en langt større læringsmotivasjon og selvtillit til å gå løs på vanskelige utfordringer, og at skolen derfor må vektlegge fag som fremmer dette i grunnopplæringen. Creo mener at den praktisk-estetiske opplæringens plass i skolen må styrkes og at skolen må vektlegge kulturell kompetanse som et viktig verktøy for utviklingen av elevens kritiske sans og nysgjerrige kreativitet. Et bredt og allment tilgjengelig kulturtilbud har også positive effekter med hensyn til sosial utjevning og mobilitet, integrering og samfunnsutviklingen – ikke bare individuelt, men også kollektivt. Derfor bør det være et prioritert statlig og kommunalt ansvar – et samfunnsansvar – å sørge for et bredt og allment tilgjengelig tilbud.

På denne bakgrunn og for å sikre at elevene utvikler en bred og helhetlig kompetanse gjennom opplæringsløpet, ønsker vi at det innføres følgende grunnleggende ferdigheter, i tillegg til dagens fem ferdigheter: 1) Læringsstrategier og motivasjon og 2) Sosial, kulturell og estetisk kompetanse.

Styrk det lokale kulturlivet

Å styrke det lokale kulturlivet, den frivillige innsatsen og samarbeidet mellom profesjonelle og frivillige aktører vil bidra til et mer likeverdig tilbud i små og store lokalsamfunn. Et av de viktigste tiltakene vil være å programfeste en sterkere statlig og kommunal satsing på kulturskolene. Alle barn som ønsker det, må få gå på kulturskole. Det er derfor viktig at det fastsettes en egen forskrift til opplæringslovens § 13-6, som blant annet regulerer krav til faglig nivå, kapasitet, og nivået for egenbetalingen i kulturskolene. Norsk kulturskoleråds rammeplan for kulturskolen bør være ett av grunnlagsdokumentene i dette arbeidet.

Creo vil sette søkelys på kulturskolelærernes arbeidsvilkår der vi opplever at et stort antall lærere ikke klarer å stå i yrket til pensjonsalder på grunn av høyt rammetimetall, for mange elever og ingen seniortiltak slik som det finnes i grunnskolen. Arbeidsvilkårene varierer fra kommune til kommune og Creo vil jobbe for å få en sentral avtale som regulerer dette.

Gode og tilpassede lokale kulturarenaer er avgjørende for å utvikle talentene og gi det frivillige og det profesjonelle kulturlivet utviklende og inspirerende rammevilkår, og det er derfor avgjørende at øvingslokaler, framføringslokaler, scener, visningsarenaer og flerbruksrom er tilpasset den bruken som foregår. Derfor må Tilskuddsordningen for teknisk utstyr og lokaler gjennom Kulturrom utvides. Internasjonale standarder som NS-ISO 23591:2021 «Akustiske kvalitetskriterier for rom og lokaler til musikkøving» legges som premiss ved prosjektering av lokaler som skal brukes til musikkformål.

Kulturskolene må videreutvikles både som egen organisasjon, som lokalt kulturelt ressurscenter og som samarbeidspartner med grunnskole, videregående skole, og med skolefritidsordningene (SFO og AKS) og det frivillige kulturlivet.

Styrk produksjonsleddene i den kulturelle skolesekken

Den kulturelle skolesekken (DKS), den kulturelle bæremeisen og den kulturelle spaserstokken er viktige tiltak som må videreutvikles. En viktig motivasjon for omorganiseringen av DKS og en del av Kulturtankens mandat er å forbedre samarbeidet mellom skole- og kultursektoren. Mye av den operative førstelinjekompetansen ligger i administrasjonene i fylkene og kommunene. Produksjonsleddene må styrkes, slik at arbeidsbyrden med administrasjon, turnéplanlegging og logistikk ikke legges over på kunstnerne.

Vi tror samtidig at en parallell styrking av de humanistiske og estetiske fagene

i skolen og en profesjonalisering av mottakerapparatet er en forutsetning for å lykkes i den totale estetiske og kunstneriske satsingen.

Etter nedleggelsen av Rikskonsertene og opprettelsen av Kulturtanken har det oppstått et vakuum når det gjelder utviklingen av nye produksjoner på musikkdelen av skolesekkordningen. Musikkandelen av programmene som tilbys skolene er kraftig redusert sammenliknet med tidligere. Det finnes ikke lengre noen som har et overordnet og helhetlig ansvar for å sørge for en samlet utvikling av musikkfeltet for barn og unge. Dette gjelder både kvalitetssikringen av produksjoner og formidlingen av dem innenfor Den kulturelle skolesekken, men også generelt for musikkens del har denne kunstformen mistet en nasjonal samlende aktør og faglig pådriver. De produksjonsleddene som i dag finnes, må styrkes og sikres. Det må i tillegg utvikles et nytt, landsomfattende ledd for produksjon og formidling av musikk.

Vi ønsker derfor at det etableres et «Musikkbruket», etter modell av «Scenekunstbruket». Disse to ordningene kan etableres under en felles paraply, som to likestilte avdelinger, hvor det i overbygning ligger fellesfunksjoner m.m. Det bør også utredes om deler av midlene til en slik etablering kan være en overføring av deler av de midlene Kulturtanken i dag har avsatt til musikk.

Vi vil også understreke betydningen av barn og unges rett til den frie kunsten. Det innebærer at prinsippet om armlengdes avstand til forvaltningen også må inkludere vår yngste generasjon.

Dansekunsten og Nasjonalballetten

Til sammenlikning med svært mange andre land er ballettkunsten i Norge ung. Samtidig har Nasjonalballetten nå etablert seg som et kompani i verdensklassen. I dag er en stor del av Nasjonalballettens dansere utenlandske, og av de norske danserne kommer ytterst få fra andre steder i landet enn Oslo/Østlandsområdet. Dette kan nok til dels forklares av demografi og økt befolkningstetthet rundt de store byene og ballettskolene, men det er også svært sannsynlig at det er flere andre forhold som spiller inn. For å sikre god fremtidig norsk rekruttering til vårt nasjonale flaggskip, mener Creo det er behov for å gjøre en vurdering av det helhetlige løpet for ballettutdanningen i Norge. Mulighetene til å lykkes som norsk ballettdanser bør ikke være tilfeldige, men en konsekvens av riktige strukturelle grep.

For å nå og utvikle de fremste talentene, bør man vurdere å gå sammen med det klassiske musikkfeltet for å skape et nytt utdanningstilbud der kunstnerisk satsing kombineres med skolegang for barn og unge. En bred nasjonal rekruttering kunne sikres med en slik nasjonal spydspiss i tillegg til kulturskolene som lokale knutepunkt for en dansesatsning med høy faglighet også i distriktene.

3. Klima- og naturkrisen

Klima- og naturkrisen er en trussel mot vår eksistens. Dette omfatter både global oppvarming og tap av natur. Om vi skal klare å begrense den globale oppvarmingen trengs det grunnleggende endringer i vår måte å leve på. Materielt forbruk og miljøbelastende adferd må reduseres. Kunst og kulturopplevelser er et reelt alternativ til et stadig voksende privat forbruk og har en plass i et bærekraftig samfunn. Kunst og kultur har kraft i seg til å endre holdninger og politisk kurs. Med det følger et ansvar.

Creo skal i neste landsmøteperiode være en pådriver for den grønne omstillingen i kulturlivet, og arbeide for en målbar reduksjon av klimautslippene for sektoren og egne medlemmer. Creo skal styrke egen organisasjon og bli en viktig medlemsressurs for pålitelig informasjon råd og veiledning. Forbundet skal drive strukturell bevisstgjøring og tilrettelegging for at det enkelt kan tas klima- og miljøhensyn i alle ledd av medlemmenes virke.

Creo skal bidra til kartlegging av klimagass-utslippene i kulturlivet, sette konkrete mål for utslippsreduksjon, og utforme forslag til tiltak for å redusere klimaavtrykket for kunst- og kulturarbeidere.

Creo skal bidra til overordnede tiltak for ansvarlig grønn omstilling og stimulering til klimavennlig yrkesutøvelse gjennom politisk press og dialog, samarbeid med organisasjonene, kulturlivet og partene i arbeidslivet. Forbundet skal være en tydelig stemme som legger opp til debatt, skaper diskusjon og inspirerer til videre engasjement.

Creo skal være pådrivere i LOs grønne omstilling og at Norge tar vårt nasjonale miljøansvar. Norge må kutte klimagassutslippene i tråd med Parisavtalen. Dette må bety at oljenæringen må avslutte letingen etter olje og gass og konvertere den interne kompetansen i næringen til grønn satsing for å sikre rask og rettferdig omstilling til fornybare og bærekraftige næringer.

4. #metoo – fortsatt like aktuelt

Høsten 2017 reiste kvinnene seg opp mot seksuell trakassering i arbeidslivet. Kvinner over hele verden, inkludert Norge, delte sine personlige erfaringer med seksuell trakassering, under #metoo, for å synliggjøre hvor omfattende problemet er.

I løpet av årene som har gått siden de første oppropene, har utallige saker om seksuell trakassering kommet frem i lyset. Metoo bevegelsen har ført til en holdningsendring. Vi har generelt lavere toleranse for trakassering enn før. Vi har fått en ny standard for hva som er akseptabel adferd på arbeidsplassen, det er større grad av åpenhet, det er lettere å stå frem, og håndtering av varsling har bedret seg i mange organisasjoner og virksomheter.

For å få et solid og faglig forankret kunnskapsgrunnlag om omfanget av, og erfaringene med seksuell trakassering i våre bransjer, gjennomførte Creo, sammen med en rekke bransjeorganisasjoner i musikk-, scene-, film-, TV-, og spillbransjen, en kartlegging av omfanget av seksuell trakassering i sektoren. Dette for å opparbeide oss kunnskap om i hvilken grad yrkesutøvere innen disse feltene utsettes for seksuell trakassering i jobbsammenheng, hva konsekvensene av å bli utsatt for slik trakassering er for den enkelte, og hvordan tilfeller av seksuell trakassering blir fulgt opp og håndtert. Svarprosenten i undersøkelsen var høy, og tallene viste at det var all grunn til å holde trykket oppe når det gjelder både systematisk forebygging og oppfølging av saker knyttet til uønsket seksuell oppmerksomhet på arbeidsplassen.

COVID-19 pandemiens ekstreme effekt på kultursektoren medførte dessverre at det systematiske arbeidet med metoo-oppfølgingen ble satt noe på pause. Creo skal i tiden fremover gjenoppta arbeidet og bruke kunnskapsgrunnlaget vi har fått til å vurdere hvor, og på hvilke måter, vi bør sette inn tiltak, og hvordan vi best skal samarbeide med andre innen feltet for å sikre varige endringer. En del grep vil være strukturelle, men mye handler også om kultur. Det vil kunne ta tid før vi vil se resultatene av dette arbeidet, da det i stor grad handler om holdningsarbeid. Creo skal være en aktiv pådriver for å gjennomføre regelmessige oppfølgingsundersøkelser i feltet, slik at vi bedre kan se og måle effekten av våre egne og feltets tiltak.

Dette arbeidet er krevende, men målet er såre enkelt; ***Arbeidslivet og kulturlivet skal være fritt for trakassering.***

5. Mangfold – en organisatorisk og kulturell ressurs

Begrepet mangfold brukes for å beskrive menneskelige forskjeller – store og små. Noen kvaliteter, ferdigheter og erfaringer er synlige, andre mer skjulte. Flere av oss tenker på kjønn og etnisitet når man snakker om mangfold, men det handler også om så mye mer. Alder, nasjonalitet, funksjonsforskjeller, personlighet, verdier, utdanning, klasse, seksuell legning og livserfaring er alle avgjørende variabler som utgjør et reelt mangfold.

Mangfold bidrar til et bedre og rikere samfunn for alle. Mangfold skaper tillit og gir legitimitet. I et mangfoldig samfunn og kulturliv ser vi hverandres ulikhet som likeverdige og som en ressurs, og sikrer at alle har like muligheter. I et mangfoldig samfunn har alle retten til å møte andre mennesker som den man er, uten risiko for diskriminering.

Et mer mangfoldig kulturliv gir også et kulturliv som bedre gjenspeiler det samfunnet vi er en del av, et kulturliv som speiler alle deler av samfunnet og et kulturliv som mange flere kjenner seg igjen i. Ulikhet beriker kulturen.

Kulturlivet må ikke marginaliseres for kommende generasjoners publikum, og vi må sørge for at vi ikke mister betydelige talenter på grunn av strukturelle eller kulturelle begrensninger. Feltet preges fortsatt av mange uformelle makt- og nettverksstrukturer og uformelle strukturer for tildeling av oppdrag og arbeid. Sektoren må arbeide med tilgjengelighet og transparens for å sikre at alle gis de samme mulighetene. Creo ønsker å være en aktiv pådriver for et mangfoldig kultur-Norge.

Creo skal være en organisasjon der **alle** medlemmene skal ha mulighet til å delta, bidra og være inkludert i fellesskapet. Vi er et sammensatt samhold bygget på solidaritet og fellesskap - og erkjennelsen av at mange er sterkere enn én. Vi er nå over 10 500 enkeltindivider, med ulike kjønn, alder, nasjonaliteter, bakgrunner og kunstneriske og kulturelle yrkesretninger.

Den mangfoldige kulturen i Norge trenger et sterkt og inkluderende fagforbund, og Creo trenger en sterkere mangfoldskultur for å videreutvikle organisasjonen og representere hele kulturlivet. Creo skal i neste landsmøteperiode styrke arbeidet med å gjøre mangfold og inkludering til en integrert del av egen organisasjon og administrasjon. Dette innebærer at organisasjonen skal være ydmyk i møte med grupper i kulturlivet vi til nå ikke har organisert. Vi skal også være åpne for å forme

organisasjonen på en slik måte at kunstnere og kulturarbeidere med minoritetsbakgrunn motiveres til fagorganisering og føler en trygghet og et eierskap til Creo.

Til nå har ikke Creo arbeidet systematisk med å dra nytte av ulikhetene blant medlemmene våre eller utforske mulighetene for å utvide fellesskapet vårt til å omfavne et enda større mangfold. Det er trolig store gevinster å hente ved å mobilisere større deler av vår mangefasetterte organisasjon, ikke minst for å sikre et levende og reelt medlemsdemokrati. Potensiale for ytterligere medlemsvekst vil også være større dersom vi aktivt jobber for å nå enda bredere, og Creos politiske og organisatoriske arbeid vil styrkes av å få inn flere perspektiver i alle ledd av organisasjonen. Creo skal i neste landsmøteperiode kartlegge kulturelle og/eller strukturelle barrierer for et reelt mangfold i forbundet vårt, og vi skal kartlegge på hvilke måter vi kan styrke mangfoldet i så vel egen organisasjon som i kulturlivet.

6. Internasjonal solidaritet og kunstnerisk ytringsfrihet

Internasjonal solidaritet mellom kunstnere og kulturarbeidere, kunstnerisk ytringsfrihet og kunstens rolle i samfunnet er en del av Creos rygggrad. I en tid med brutal russisk krigføring i Ukraina og urovekkende autoritære trekk i mange Europeiske land, er fagbevegelse og solidaritet mellom kulturarbeidere viktigere enn noen gang. Kultur har kraft til å samle folk til kamp mot undertrykkelse, og kulturen kan knytte sammen mennesker og samfunn når folk igjen skal leve sammen i fred. Creo skal i neste landsmøteperiode videreføre og utvikle det internasjonale samarbeidet med kunstnerorganisasjoner og andre samarbeidspartnere, for å styrke kunstnere og kulturarbeideres rettigheter og innflytelse.

Kunstnerisk samarbeid

En viktig styrke for det norske, så vel som det internasjonale, samfunnet er kulturelt samarbeid over landegrensene. Både i fredstid, så vel som i konfliktsituasjoner viser kunstnerisk samarbeid en unik evne til å skape dialog og kommunikasjon mellom folk. I de fleste tilfeller er kulturelt samarbeid berikende både for befolkningen og kunstnerne. Men kunst og kultur kan også misbrukes av autoritære regimer og

dermed bli et verktøy i okkupasjon, krig og undertrykkelse. For den enkelte kunstner kan etiske problemstillinger fort oppstå i prosjekter som involverer autoritære eller undertrykkende regimer. Disse kan være krevende å manøvrere i, og Creos landsmøte 2022 oppfordrer kunstnere om ikke å delta i arrangementer eller prosjekter som kan bli brukt til inntekt for en politikk eller en bevegelse som strider imot demokratiets, menneskerettighetenes og folkerettens prinsipper.

Ofte er arenaer og miljøer for kunst- og kulturarbeidere viktige alternative møtepunkter for motstand i autoritære regimer. Internasjonal kontakt og solidaritet kan derfor være avgjørende for at disse miljøene holder stand. For Creo er det viktig å understreke at opposisjonell kunst i autoritære samfunn, kan innta mange former. Den kan være provoserende og tydelig, men også subtil og kamouflert. Når våre medlemmer skal ta kunstneriske og etiske valg i hvordan de forholder seg til kulturelt samarbeid i autoritære eller undertrykkende regimer, er det derfor vanskelig å sette generelle, absolutte grenser for hva som er fruktbart samarbeid og hva som løper maktapparatets ærend. Likevel er det helt avgjørende at kunstnere og kulturarbeidere nettopp gjør disse etiske vurderingene, og Creo skal være en pålitelig ressurs for medlemmene i slike spørsmål.

Krigen mot Ukraina

På årets landsmøte er det ikke mulig å komme utenom krigen i Ukraina. Det som i 2014 startet som en Russisk annektering av Krimhalvøya i sør og infiltrasjon av øst-Ukraina, ble i februar 2022 til en fullskala, brutal invasjonskrig av landet. Mens ukrainske musikere i desperasjon måtte bytte ut instrumenter med våpen, tok kunstnere og kulturarbeidere over hele verden til orde for boikott av russiske kunstnere og kulturinstitusjoner.

Creo mener dette var en sunn reaksjon og støtter en målrettet boikott mot russiske kulturaktører som opererer som støtte til det russiske regimes aggressive krigføring i Ukraina. Mye tyder dessverre på at krigen kommer til å vare. Det er derfor viktig å følge utviklingen nøye og bruke erfaringene fra boikottarbeidet mot apartheid-regimet i Sør-Afrika og fra kampanjene rettet mot Israels okkupasjon av Palestina, slik at presset mot Russland opprettholdes og har tilsiktet effekt. Samtidig oppfordrer Creo til fortsatt kontakt, utveksling og samarbeid med kunst- og kulturaktører i Russland, som arbeider **mot** krigen i Ukraina og det brutale russiske regimet.

Palestina

Den israelske okkupasjonen av Vestbredden og blokaden av Gaza, har forverret dagliglivet ytterligere for palestinerne. Oppsplittingen av Palestina hindrer palestinsk selvstyre og selvstendighet og dette rammer også palestinske kunstnere og kulturarbeidere. Palestinerne krav om boikott av Israel ble formulert av 170 palestinske organisasjoner i 2005. Siden da har situasjonen blitt stadig mer desperat for palestinerne, og håpet om en tostatsløsning har svunnet hen.

Okkupasjonen av Palestina er en integrert del av Israels samfunnsliv, politikk og kulturell liv. Normalisering av okkupasjonen har lenge vært en kjent strategi. Her oppstår ofte krevende etiske problemstillinger for kunstnere og kulturarbeidere. Det kan være vanskelig å vurdere om et gitt kulturelt samarbeid med Israelske aktører bidrar til en bedret dialog, en styrket motstand mot Israels undertrykkelse av palestinerne, eller til å normalisere okkupasjonen. Creo oppfordrer derfor kunstnere og kulturarbeidere til å være bevisste i samarbeid med israelske kulturaktører og gjøre grunnleggende etiske vurderinger av konteksten rundt samarbeidet.

Creo ønsker å vise solidaritet med palestinske kunstnere og kulturarbeidere gjennom en boikott av israelske kulturinstitusjoner og kulturaktører som opptre på israelske bosetninger på Vestbredden eller som på annen måte støtter eller bidrar til okkupasjonen av Palestina.

Israelske kunstnere og kulturarbeidere som er imot okkupasjonen opplever stadig mer sensur og restriksjoner. Derfor anmoder Creo alle kunstnere om å bidra til å styrke samarbeidet med israelske kulturaktører som arbeider *mot* okkupasjonen av de palestinske områdene og blokaden av Gaza.

Internasjonalt senter for kunstnerisk ytringsfrihet

Kunsten må og skal være fri. Et sterkt, fritt og autonomt kulturell liv er avgjørende for ytringsfriheten og for et levende demokrati. Kunnskap om språk, historie, religion, kultur og kulturkonflikter er essensielt i møter med andre mennesker, nært som fjernt både geografisk, kulturelt og politisk. Gjennom sine uttrykk bidrar kunstnerne til å utvikle det offentlige ordskiftet og oss som samfunn. Vi må derfor fortsatt sikre gode vilkår for ytringsmangfoldet og kunstens frihet i Norge i tillegg til å jobbe for retten til kunstnerisk ytringsfrihet i et globalt perspektiv. Angrep på ytringsfriheten utenfor Norges grenser er også et angrep på vår egen ytringsfrihet. På verdensbasis blir altfor mange kunstnere og kulturarbeidere forsøkt stilnet av autoritære regimer, der metodene varierer fra subtil undertrykkelse til vold og tortur. Organisasjonen

Freemuse gjør et viktig arbeid i å dokumentere brudd på kunstnerisk ytringsfrihet globalt. Deres arbeid er viktigere enn noen gang.

Gjennom Safemuse vil Creo bidra i arbeidet for at forfulgte artister skal få beskyttelse.

Creo mener at Norge må gå foran og utrede muligheten for et internasjonalt senter for kunstnerisk ytringsfrihet.

Antifascisme

Norske kunstnere opplever i hovedsak en grunnleggende trygghet, men også Norge har opplevd brutale angrep som er motivert av høyreekstremisme. Også i Europa finner vi urovekkende sterke høyreekstremer krefter med stor politisk makt. Disse rokker ved demokratiets kjerneverdier ved eksempelvis å føre en rasistisk eller antisemittistisk politikk, forfølge LHBTIQ personer og true kvinners selvstendighet. Angrep på kunstneres frihet kommer gjerne i kjølvannet av at høyreekstremer bevegelser får fotfeste. For Creo er kampen mot fascisme viktig her i Norge, men også i et internasjonalt solidaritetsperspektiv. Sammen med resten av kulturfeltet og fagbevegelsen skal Creo derfor være aktive i den antifascistiske kampen og bidra til et sterkere internasjonalt samarbeid mot fascisme og høyreekstremisme.

CREO